

Victorine Verhelst (1876-1949)

Inhoudstafel

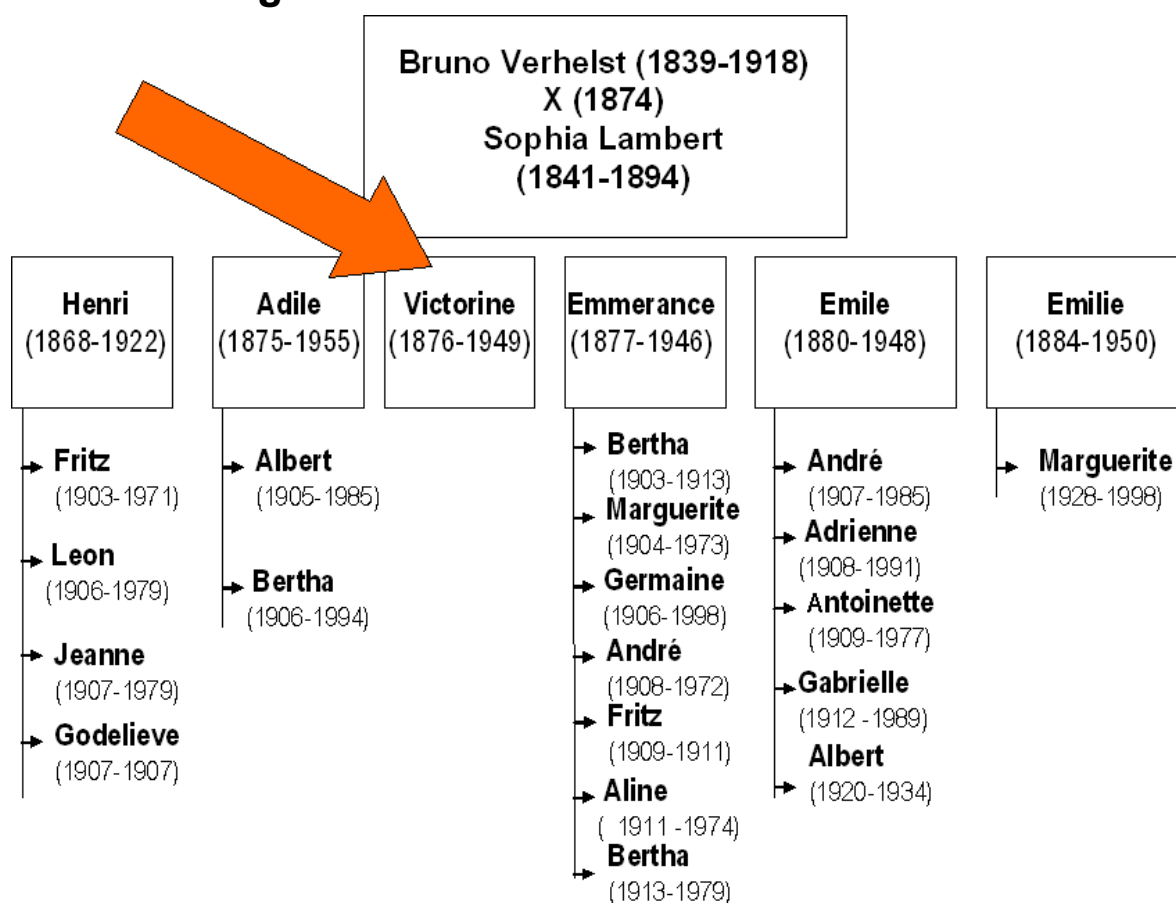
1. Inleiding	2
2. Schuiferskapelle (1876-1898)	3
2.1 Het gezin Verhelst-Lambert.....	3
2.2 Voorgeslacht Verhelst	3
2.3 Victorine.....	3
3. Tielt (1898-1904)	5
4. Brussel, deel I (1904-1916)	5
4.1 Watermaal-Bosvoorde (1904-1904).....	5
4.2 De familie Peyralbe (1904-1916).....	6
5. Willebroek (1916-1917)	9
6. Brussel, deel II (1917-1943)	9
6.1 Elsene en Sint-Joost-ten-Node (1917).....	9
6.2 Vorst (1917-1920)	9
6.3 Brussel bij een adellijke familie (1920-1934).....	10
6.4 De familie Lippens in Elsene (1934-1943)	14
7. Terug naar Tielt (1943-1949).....	18
8. Victorine en de gezinnen van haar neven en nichten.....	19
9. Bijlagen.....	20
9.1 Stambomen werkgevers	20
9.2 Adreswijzigingen van Victorine Verhelst	21
10. Bronnen	24
10.1 Medewerkers	24
10.2 Bibliografie	24

Lijst van illustraties

<i>illustratie 1: Overzicht kleinkinderen Bruno Verhelst</i>	<i>2</i>
<i>illustratie 2: Geboorteakte Victorine Verhelst (1876)</i>	<i>4</i>
<i>illustratie 3: Victorine Verhelst en (vermoedelijk) zuster Emilie, begin 20ste eeuw</i>	<i>5</i>
<i>illustratie 4: Postkaart Victorine aan Henri in Laken (oktober 1908)- voorzijde.....</i>	<i>6</i>
<i>illustratie 5: Postkaart Victorine aan Henri in Laken (oktober 1908)- achterzijde.....</i>	<i>6</i>
<i>illustratie 6: Postkaart Victorine aan Henri in Laken (april 1908)</i>	<i>7</i>
<i>illustratie 7: Postkaart van Victorine aan Henri vanuit Blankenberge (aug 1909)</i>	<i>8</i>
<i>illustratie 8: Postkaart Victorine aan Henri in Willebroek (juli 1910).....</i>	<i>8</i>
<i>illustratie 9: Statieportret Victorine omstreeks 1920</i>	<i>10</i>
<i>illustratie 10: Nichtje Adrienne omstreeks 1926.....</i>	<i>11</i>
<i>illustratie 11: Onbekende schoonheid!</i>	<i>11</i>
<i>illustratie 12: Personeel: familie in 1928!</i>	<i>12</i>
<i>illustratie 13: Vermelding de Béthune-Hesdigneul in register van adel (1937)</i>	<i>12</i>
<i>illustratie 14: Personeel familie de Béthune op het kasteel</i>	<i>13</i>
<i>illustratie 15: Kasteel van de adellijke familie in Ohey</i>	<i>13</i>
<i>illustratie 16: Kasteel van de familie Lippens in Beernem</i>	<i>14</i>
<i>illustratie 17: Victorine in de jaren 1930.....</i>	<i>15</i>
<i>illustratie 18: Vermelding familie Lippens in register van adel (1937).....</i>	<i>15</i>

<i>illustratie 19: Fragment uit brief van Victorine, oktober 1940</i>	16
<i>illustratie 20: Fragment uit brief van Victorine, mei 1943</i>	17
<i>illustratie 21: bidprentje Victorine Verhelst (1949)</i>	18
<i>illustratie 22: Victorine met Bertha Verhelst en dochter (+/-1938)</i>	19
<i>illustratie 23: Victorine met de oudste tweeling van Leon Verhelst (+/-1938)</i>	19
<i>illustratie 24: Antoinette Verhelst met echtgenoot en 3 zonen (+/-1942)</i>	19
<i>illustratie 25: Inventaris adreswijzigingen Victorine Verhelst</i>	21
<i>illustratie 26: Kaart met situering adressen Victorine in België</i>	22
<i>illustratie 27: Kaart met situering adressen in Brusselse agglomeratie</i>	23

1. Inleiding

illustratie 1: Overzicht kleinkinderen Bruno Verhelst

bron: genealogisch onderzoek Jan Verhelst

In onze poging het nageslacht van Bruno Verhelst en Sophia Lambert te beschrijven, is nu **Victorine Verhelst** aan de beurt. In tegenstelling tot haar broers en zussen, is Victorine nooit getrouwd. Ze is haar carrière begonnen als kantwerkster en naaister, maar heeft zich daarna opgewerkt tot dienstmeid en “femme de chambre” in begoede en /of adellijke families in het Brusselse.

In de familie bekleedde ze ook een belangrijke rol. Ze is meter van verschillende kinderen van broers en zussen, en ook van sommige kleinkinderen. Ze onderhield ook goede contacten met die kinderen van broers en zussen, en verzamelde foto's van hun families met kleine kinderen in haar fotoalbum. Dat fotoalbum, dat we hebben kunnen lenen bij Jeannine Heytens, bevat dan ook een schat aan informatie van genealogische waarde. De meeste illustraties uit dit document komen dan ook uit dit fotoalbum. Wij danken

Jeannine dan ook van harte dit te hebben mogen lenen! De postkaartenverzameling van Jeanne Verhelst, die nu in bezit is van Ward Verhelst, bevatte ook heel wat postkaarten van Victorine, zodat we haar als persoon konden duiden. Ook aan Ward een “dikke merci”.

2. Schuiferskapelle (1876-1898)

2.1 Het gezin Verhelst-Lambert

Victorine wordt geboren als derde kind van het koppel Bruno Verhelst en Sophia Lambert in Schuiferskapelle op 3 augustus 1876 (zie ook *illustratie 2*). Ze is hun eerste dochter, na twee jongens. De getuigen zijn naast de overgelukkige vader Bruno zijn jongere broer Ivo Verhelst, alsook **Carolus De Soete**, de veldwachter¹ van dit dorp, dat in die tijd een onafhankelijke gemeente was.

Na haar worden nog 3 kinderen geboren: twee meisjes: Emmerance (1877) en Emilie (1884), en één jongen: Emile (1880).

Bruno Verhelst is op dat moment een “houtzaeger”, later wordt hij “kantonnier van Bruggen en Wegen”, en staat hij in voor het onderhoud van beken en grachten in zijn kanton. Sophia Lambert staat genoteerd als kantwerkster.

2.2 Voorgeslacht Verhelst

Het geslacht Verhelst, dat gekend is tot in het begin van de 17de eeuw, gaat terug tot Rolandus Verhelst in Wingene, die het zelfs tot burgemeester bracht in 1635. Gedurende tweehonderd jaar bleef de familie in Wingene, totdat Bruno besloot Wingene te verlaten voor het nabijgelegen Schuiferskapelle.

Voor een gedetailleerde studie van deze stam van de familie Verhelst, en achtergrond rond Schuiferskapelle, verwijzen we naar ons standaard werk over de familie Verhelst².

2.3 Victorine

In het bevolkingsregister van Schuiferskapelle 1886-1892³ staat Victorine -onder de naam Victoria- als dochter vermeld van Bruno Verhelst (werkman) en Sophia Lambert (kantwerkster), doch zonder verdere bijzonderheden.

In het jaar dat Victorine 18 jaar wordt, overlijdt haar moeder Sophia Lambert, 53 jaar oud op 1 februari 1894. We veronderstellen dat deze gebeurtenis het jonge meisje wel heeft aangegrepen. Zou zij dan als oudste dochter dan de zorg van het gezin op zich hebben genomen? Haar jongste zusje Emilie is dan amper tien jaar.

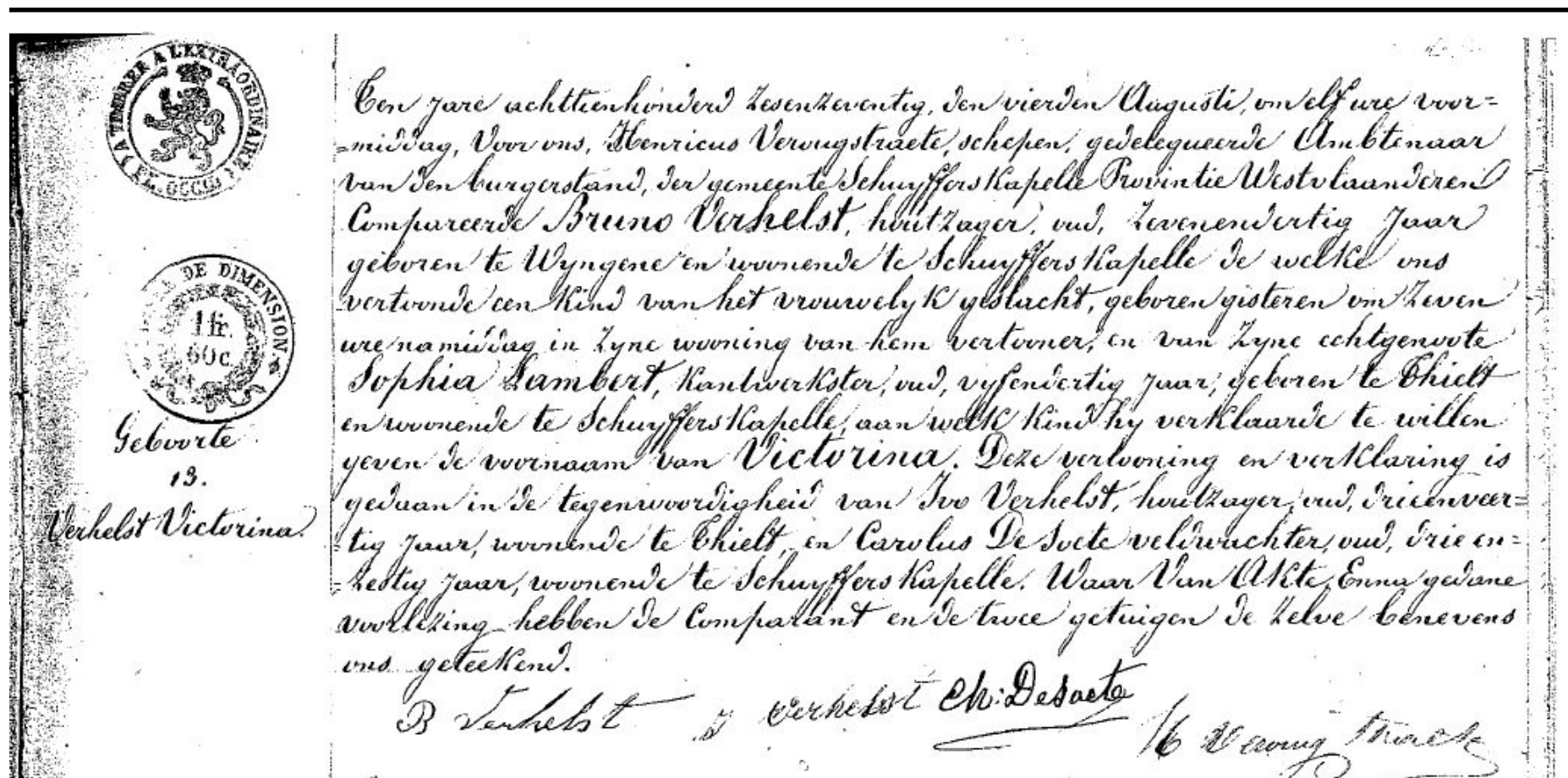
Het bevolkingsregister van Schuiferskapelle 1892-1900⁴ geeft aan dat Victorine, en ook haar zus Emmerance kantwerkster zijn. Waarschijnlijk hebben ze de stiel geleerd van hun moeder, en zetten ze die arbeid voort om het gezinsinkomen wat aan te vullen.

¹ Ik kan me voorstellen dat de veldwachter, die wellicht zijn standplaats op het gemeentehuis had, wel dikwijls als getuige werd ingeroepen. Maar dit is speculatie, niet wetenschappelijk onderbouwd! Als we zijn naam echter zien opduiken in andere geboorteakten van de jaren 1870, slaat onze fantasie op hol om deze man te bestempelen als iemand die misschien wel eens graag getraakteerd werd als getuige ;-).

² Verhelst Jan, “Henri Verhelst (1868-1922) en Mathilde Braet (1864-1940) 100 jaar getrouwd”, eigen uitgave, Mortsel, 2002.

³ Bevolkingsregister Schuiferskapelle 1886-1892, pagina 85, zonder straat en huisnummers. Geraadpleegd door Lucien Ailliet.

⁴ Bevolkingsregister Schuiferskapelle 1892-1900, pagina 174, zonder straat en huisnummers. Geraadpleegd door Lucien Ailliet.

illustratie 2: Geboorteakte Victorine Verhelst (1876)

bron: stadsarchief Tiel

Noot: de geboorteakte geeft wel degelijk 3 augustus 1876 aan. Op het moment dat Victorine naar Brussel verhuist in 1904, wordt verkeerdelijk 30 augustus 1876 als geboortedatum gebruikt. En sindsdien is die fout steeds overgenomen!

3. Tielt (1898-1904)

In november 1898 verhuist het ganse gezin van Schuiferskapelle naar Tielt, en gaat wonen op de Haaghoek nr. 27⁵, behalve broer Adile, die blijkbaar in mei 1899 als “gendarm” naar Gent verhuist.

Uit het bevolkingsregister van Tielt⁶ leren we dat Victorine zich niet meer profileert als kantwerkster, maar **werkvrouw en naaister**. Zou ze van huisarbeid overgeschakeld zijn naar loondienst?

illustratie 3: Victorine Verhelst en (vermoedelijk) zuster Emilie, begin 20ste eeuw

bron: familiearchief Jeannine Heytens

De 20ste eeuw kondigt zich aan met huwelijken van haar broers en zussen. In de eerste vijf jaar huwen **Henri, Adile, Emmerance en Emile** tussen 1900 en 1905. Victorine huwt niet, en begint haar carrière in 1904 in het Brusselse.

4. Brussel, deel I (1904-1916)

4.1 Watermaal-Bosvoorde (1904-1904)

Op 27 januari 1904 verlaat Victorine het provinciestadje Tielt, en gaat haar kennis als naaister aanwenden bij een familie **Davidson-Hofer** op de Terhulpse steenweg 73 in Watermaal-Bosvoorde (zie ook *illustratie 27*).

We hebben geprobeerd iets over die familie terug te vinden, maar dat bleek niet zo eenvoudig. De naam klinkt op zijn minst buitenlands, en gezien men personeel in dienst nam, zal het wel een niet onbemiddelde familie geweest zijn. Zeker ben ik niet, maar wellicht klinkt hier iets “Joods” door?

Hier zal Victorine niet lang de stopnaald hanteren, want reeds in het najaar zoekt ze andere oorden op.

⁵ De Haaghoek is gelegen buiten de stadskern, tussen de baan Tielt-Deinze en de Poelberg.

⁶ Bevolkingsregister Tielt, 1881-1900, p 286.

4.2 De familie Peyralbe (1904-1916)

Een zekere Amédée Armand Lucien Eugène PEYRALBE (35), een «*négotiant en paraplu*», getrouwd met een Valentine De Clercq (29) uit Blankenberge, heeft in 1904 een jong gezinnetje. Het koppel is 8 jaar getrouwd, en heeft één zoontje René van 7 jaar, die in 1907 een zusje Suzanne zal krijgen.

illustratie 4: Postkaart Victorine aan Henri in Laken (oktober 1908)- voorzijde
bron: familiearchief Ward Verhelst (Puurs-Kalfort)

illustratie 5: Postkaart Victorine aan Henri in Laken (oktober 1908)- achterzijde

bron: familiearchief Ward Verhelst (Puurs-Kalfort)

Vermoedelijk volgt de 28 jarige Victorine, die in het bevolkingsregister staat ingeschreven als «servante» de 22 jarige Jeanne op, want enkele weken na haar aankomst wordt Jeanne uitgeschreven op dit adres. Voldeed die jonge «snotter» niet in de ogen van Madame?

Onze paraplu marchand neemt in 1908 ook nog Martin (24) in dienst als magazijnier die met vrouw en dochttertje mag inwonen.

Men maakt onderscheid tussen een “domicile” of hoofdverblijf, en een “residence” of tweede verblijf. De familie Peyralbe heeft een hoofdverblijf, in de **Rue pont neuf** (Nieuwbrug) 11, doch sedert 24/12/1906 hebben ze een “residence” in de **Rue Joseph II** (Joseph II straat) 46. Dit wordt de “domicile” op 9/11/1910. (zie ook *illustratie 27*).

Victorine is maar al te blij als in september 1907 haar **broer Henri** omwille van zijn activiteiten als “conducteur” of werfleider bij de bouwfirma Dumon & Vandervin naar de *Dewandtstraat in Laken* verhuist. Zijn echtgenote Mathilde, die hoogzwanger is, was het immers beu dat hij altijd van huis weg was in Tielt. Naast vrouw en 2 kinderen (Fritz en Leon) zijn ook de bejaarde schoonouders mee verhuisd.

In Laken wordt in oktober 1907 een tweeling geboren bij Henri en Mathilde: *Jeanne en Godelieve*. Godelieve zal echter tot groot verdriet van gans de familie in november 1907 overlijden, een paar dagen later gevolgd door grootvader Desiré Braet.

Een postkaart van Victorine (zie *illustratie 5*) aan haar broer, geeft aan dat het voor een servante als een gunst moet worden beschouwd dat ze op een zondagnamiddag mag uitgaan. De vijfdaagse werkweek en een behoorlijk loon zijn voor dienstpersoneel nog zeer ver in 1908. En ze ziet uit naar familiebezoek!

illustratie 6: Postkaart Victorine aan Henri in Laken (april 1908)

bron: familiearchief Ward Verhelst (Puurs-Kalfort)

illustratie 7: Postkaart van Victorine aan Henri vanuit Blankenberge (aug 1909)
bron: familiearchief Ward Verhelst (Puurs-Kalfort)

Als de familie van Henri in het najaar 1909 verhuist naar Willebroek, is dit tot grote spijt van Victorine, zie *illustratie 7*. Toch blijft ze in contact met de familie, en uit 1911 hebben we een postkaart, waarin ze de evolutie van dochterke Suzanne van haar werkgever vergelijkt met die van Jeanne, haar nichtje, zie *illustratie 8*.

illustratie 8: Postkaart Victorine aan Henri in Willebroek (juli 1910)

bron: familiearchief Ward Verhelst (Puurs-Kalfort)

De handelaar in paraplu's heeft blijkbaar ambitie, want in het bevolkingsregister van 1910-1920 blijkt hij handelsrechter (*"juge au tribunal de commerce"*) te zijn geworden. Als beroep wordt ook nog "propriétaire" genoteerd. In 1912 verhuist het ganse gezin met hebben en houden naar de **Rue des 2 églises** (*Tweekerkenstraat*) nr. 8. Was dit omwille van zijn nieuwe status als handelsrechter? Naast de 36-jarige Victorine is er ook nog de 23-jarige Hortense in dienst als "servante".

Hortense verlaat de dienst in 1915, en in 1916 vertrekt ook Victorine van deze post. Heeft de eerste wereldoorlog hier iets mee te maken? Was de handelsrechter⁷ wellicht in ongenade gevallen bij de bezetter?

5. Willebroek (1916-1917)

Het moet bijna een paniekopvang geweest zijn, want de 40-jarige Victorine, met een lange staat van dienst als «servante» in het Brusselse, verhuist plots naar haar broer Henri op 12 juli 1916, midden in de zomer! Haar thuis is nu de **Dendermondse steenweg nr. 34 in Willebroek**.

In de winter van 1916-1917 verlaat ze opnieuw het huis van haar lievelingsbroer, richting Brusselse agglomeratie, die immers haar natuurlijke "biotoop" is geworden na zoveel jaren.

6. Brussel, deel II (1917-1943)

6.1 Elsene en Sint-Joost-ten-Node (1917)

Bij het opgroeiend gezin van haar broer Henri in Willebroek voelde ze zich misschien wel op een "schupstoel", want na zeven maanden verhuist ze opnieuw naar het Brusselse, naar de **Avenue Toison d'Or** (Guldenvlieslaan) 21 te **Elsene**, waar ze staat ingeschreven vanaf 26/2/1917. We vermoeden dat deze locatie een pension was, of een andere tijdelijke locatie bij bekenden, van waaruit ze solliciteerde. Hoe dan ook, op 20 maart 1917 -enkele weken later- verhuist ze naar de **Rue Royale** (Koningsstraat) 254 te **Sint Joost ten Node**. Daar blijft ze zes maanden, om dan weer naar een nieuwe werkgever uit te wijken. Een situering van deze adressen vindt men terug op *illustratie 27*.

6.2 Vorst (1917-1920)

Op 28 september 1917 wordt Victorine ingeschreven als dienstmeisje op de **Avenue Brugmann** (Brugmannlaan) 189 te **Vorst**. Op deze «post» blijft ze een drietal jaren. De eerste wereldoorlog is intussen gedaan, en het «normale» leven wordt terug opgenomen.

⁷ De stamboom van deze familie op www.geneanet.org geeft aan dat onze handelsrechter pas in 1940 overleden is. De reden was dus niet het overlijden van de werkgever.

6.3 Brussel bij een adellijke familie (1920-1934)

Op 27 mei 1920 gaat Victorine werken bij een overbuur van haar vroegere werkgever de handelsrechter, bij de adellijke familie **de Béthune-Hesdigneul** in de **Rue des 2 Eglises** (Tweekerkenstraat) **nr. 21**.

illustratie 9: Statieportret Victorine omstreeks 1920

bron: familiearchief Jeannine Heytens

Dit is een adellijke familie, waarvan we de stamboom op internet terugvinden⁸. Ook hier vinden we een komen en gaan van “servantes” “femmes de chambre” en “domestiques”.

Omstreeks 1920 bestaat het inwonend personeel uit:

- **Marine** “servante”, 26 jaar. In 1925 zal ze andere oorden opzoeken.
- **Victorine**, “servante”, 44 jaar. Zij blijft de graaf een hele tijd trouw
- **Marie**: “femme de chambre” 16 jaar, Zij zal in 1921 de familie verlaten.
- Een “domestique”, 38 jaar die ook in 1925 vertrekt.

Verder is er ook nog een Française, 47 jaar, “sans profession”. Vermoedelijk geen

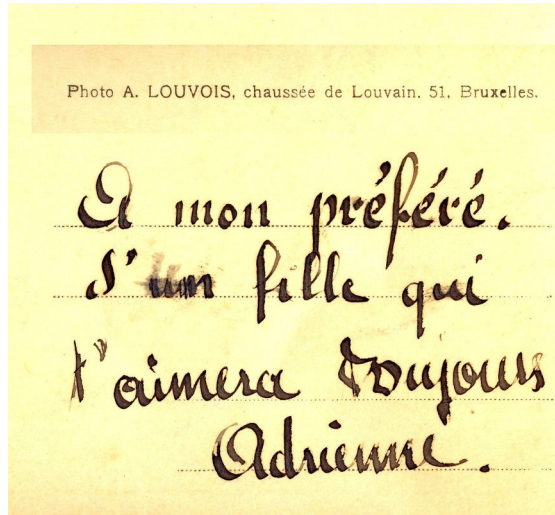
personeel wellicht familie?

In 1924 gaat de familie op vakantie aan de Belgische kust, in Oostende, met als adres: *Villa Marie-Josée, 95 digue de Mer, Ostende*⁹.

In 1926 trekt de hele familie naar **Genva**, naar de “villa des hirondelles”, maar tegen de winter komen ze terug naar Brussel. Was de villa wellicht een zomerverblijf?

⁸ Zie <http://www.angelfire.com/realm/gotha/gotha/bethune.html>

⁹ bron: brief Adrienne Verhelst aan haar tante Mathilde Braet van juli 1924.

illustratie 10: Nichtje Adrienne omstreeks 1926
bron: familiearchief Jeannine Heytens

Adrienne Verhelst (° Tielt 1908) -een nicht van Victorine- heeft in 1926 haar studies beëindigd in het pensionaat van Machelen aan de Leie. Haar moeder is in 1921 overleden, haar vader Emile is in Detroit, en vermoedelijk voelt ze zich niet zo goed bij haar nonkel Adiel in Gent, en ze komt bij haar tante Victorine -tevens haar meter- in Brussel wonen. Adrienne blijft 4 jaar bij de adellijke familie wonen, en moet ondermeer “chaperon” spelen als de dochter des huizes uitgaat¹⁰. Vermoedelijk is dit Eliane, geboren in 1910. Rond 1930 kiest Adrienne andere oorden, dat is een ander verhaal.

illustratie 11: Onbekende schoonheid!
bron: familiearchief Jeannine Heytens

In het fotoalbum van Victorine Verhelst zat ondermeer de “onbekende schoonheid” van illustratie 11, zonder dat we weten wie dit is. Gezien het een keurig gekapte dame is, met sieraden, zou het wel eens een dochter van een (rijke) werkgever kunnen zijn. De technologie van de foto doet ons veronderstellen dat het een foto van rond 1930 zou kunnen zijn. Vermoedelijk is dit dan Eliane, de dochter van de Béthune-Hesdigneul.

Rond 1930 is er naast de 54 jarige Victorine, die het tot “femme de chambre” heeft gebracht ook nog een cuisinière en een “fille quartier”, beiden ongeveer 20 jaar oud.

Wat is een fille quartier? Daarvoor zijn we in het boek “Madame est servie”¹¹ gedoken:

“Als er verschillende vrouwen in de bovendienst werkten, was ook hier weer een strikte hiërarchie.

¹⁰ Bron: Kitty Vanderbecq, dochter van Adrienne.

¹¹ De Keyzer, Diane, « Madame est servie, leven in dienst van adel en burgerij », uitgeverij Van Halewijck, Leuven, 1995, p 206

*illustratie 12: Personeel: familie in 1928!
Bovenaan Victorine, daarnaast Nathalie
de keukenmeid, femme de cuisine Su-
zanne, en nichtje Adrienne
bron: familiearchief Jeannine Heytens*

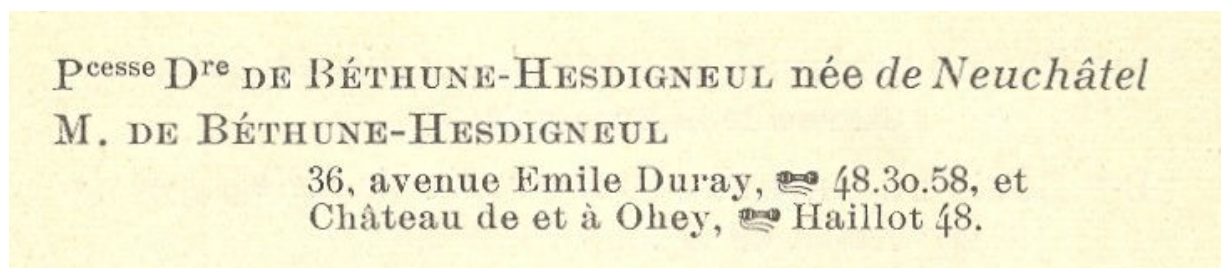
Er waren drie kamermeiden. De eerste femme de chambre was de baas en de derde kamermeid zorgde voor de pispotten.

*De derde meid was ongetwijfeld **fille de quartier**. Zij hielp de kamermeid bij het onderhoud van de slaapvertrekken. Een echte femme de chambre poetste niet, ze stofte hooguit wat af.*

Op het kasteel werd de femme de chambre geholpen door de fille de quartier. Zij deed het grovere poetswerk en was niet betrokken bij de persoonlijke verzorging van de patrons. Zij poetste alle kamers, de badkamer, het toilet en de escalier de service. De valet stond in voor het onderhoud van de salons, de eetkamer, het bureau en de trappen. Zo moest hij ook de escalier de maître kuisen met een vochtige stijve borstel. Het poetsen van de escalier de service was vrouwenwerk, dat werd gedaan door de fille de quar-

tier".

Beide andere inwonende personeelsleden worden uitgeschreven in 1931. Is dit de tijdsgeest, dat ook de adel niet meer in staat is om personeel te houden? Er lopen ook sporen naar het Waals dorpje Ohey¹², waar volgens "high life de Belgique" de familie een kasteel had.

*illustratie 13: Vermelding de Béthune-Hesdigneul in register van adel (1937)
bron: High Life de Belgique, uitgave 1937, pagina 43.*

¹² Een dorpje ten Zuidoosten van Namen, en ten Zuidwesten van Huy.

illustratie 14: Personeel familie de Béthune op het kasteel
Vierde van links, zittend op de eerste rij is Victorine.

illustratie 15: Kasteel van de adellijke familie in Ohey
Na de tweede wereldoorlog zou dit zijn afgebroken.

In 1933 overlijdt de graaf, Victorine blijft echter nog in dienst. Als de dochter des huizes in de zomer 1934 trouwt, is dat wellicht de aanleiding geweest om af te zien van verdere diensten van inwonend personeel. Een trend die ook kenmerkend was voor de tijdsgeest van de jaren 1930. De weduwe, geboren de Neuchâtel, woont in 1937

in Elsene op de **avenue Emile Duray** (zie *illustratie 13*). Een diepgaande studie van dit adellijk geslacht valt echter buiten het kader van deze scriptie.

6.4 De familie Lippens in Elsene (1934-1943)

Op 3 september 1934 wordt Victorine ingeschreven bij de familie Lippens in Elsene, in de Carolystraat 25.

6.4.1 Voorgeschiedenis van de familie Lippens.

De adellijke familie Lippens verwierf in 1904 een landgoed met kasteel in Beernem.

De familie Lippens verbleef op dit kasteel in de zomer, doch in de winter verbleef ze in het Brusselse. Het kasteel, gebouwd in de jaren 1880 door de familie de Meeus, werd door de familie Lippens verworven in 1904, die het fraaie omringende kasteelpark liet aanleggen. Thans (2011) is het een provinciaal domein (aangekocht van de familie in 1970).

Begin jaren 1990 was er op de VRT een reeks « **de Bossen van Vlaanderen** », met rasacteurs zoals Frank Aendenboom, Jo De Meyere en vele anderen. De verhaallijn van deze prestigereeks was gebaseerd op ware feiten¹³.

illustratie 16: Kasteel van de familie Lippens in Beernem

bron: website gemeente Beernem

In opdracht van een jachtopziener, een zekere Sassen Dierickx, waren in 1915 twee mannen bezig met snoeiwerk in een bos in Beernem, een gemeente zo een 18 km ten noorden van Tielt. Opeens zien zij een menselijke hand uit de grond steken, met een

ring met initialen.

Hoewel die ring met initialen duidelijk bewees wie die man was (iemand van adel), werd volgens de legende op bevel van de burgemeester in het proces verbaal gemeld dat er "een onbekend persoon van het mannelijk geslacht" was gevonden.

Die jachtopziener Sassen Dierickx verdween zelf ook om onverklaarbare redenen, en is nooit teruggevonden. Een groot deel van het verhaal ontspon zich rondom de reden waarom de burgemeester verklaarde dat die man een "onbekend persoon" was, en het mysterie waarom die jachtopziener Dierckx verdwenen was, plus nog een aantal andere moorden om de intrige te vergroten.

*En de baas was van jachtopziener Sassen Dierckx was? Een zekere **mevrouw Lippens**, een gravin.*

¹³ Bron : http://nl.wikipedia.org/wiki/De_Bossen_van_Vlaanderen

6.4.2 Victorine bij de familie Lippens

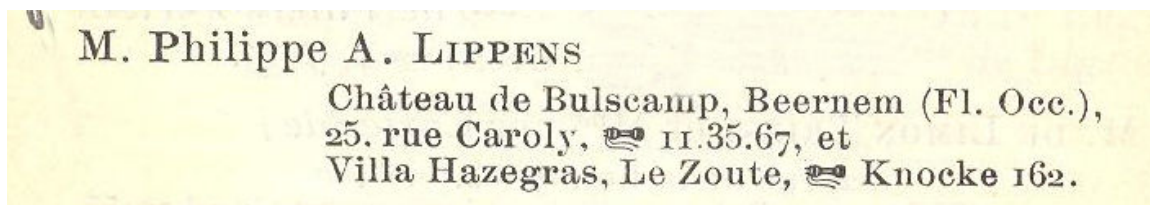
Bij deze familie is Victorine eerst gouvernante, en later, als de kinderen groot zijn, wordt ze “**femme de chambre**” van de gravin¹⁴. Ze zal het wel plezant gevonden hebben dat ze in de zomer in Beernem kon vertoeven, niet zo ver van de familie in Tielt.

Haar “opdrachtgever” was Philippe Lippens, die een oom is van Maurice Lippens¹⁵.

De moeder van Philippe Lippens was een zekere **Ghislaine de Béthune**. Had die wellicht familiebanden met haar vorige opdrachtgever de Béthune-Hesdigneul?

*illustratie 17: Victorine in de jaren 1930
bron: familiearchief Jeannine Heytens*

illustratie 18: Vermelding familie Lippens in register van adel (1937)

Bron: High Life de Belgique, editie 1937, p. 232.

Een vooroorlogs adresboek van de Belgische adel

De kinderen van haar broers en zussen beginnen op hun beurt kinderen te krijgen. Velen van hen hebben blijkbaar een goede band met Victorine. Victorine's fotoalbum, in 2013 in het bezit van Jeannine Heytens, bevat ontelbare foto's van gezinnen met kinderen, al dan niet samen met Victorine.

In 1940 stuurt Victorine, naar aanleiding van het huwelijk van Fritz Verhelst, zoon van wijlen haar broer Henri, met Christine Van Gestel, (mijn ouders) volgende brief, (zie *illustratie 19*).

¹⁴ Zo vertelde Jacqueline Le Couter ons.

¹⁵ Maurice Lippens, die een tijd burgemeester is geweest van Knokke, en een omstreden bestuurder van Fortis.

zijn goed zijn deel in Thielt heeft het ook
erf geweest tante Emerence heeft voor te minste
tien duizend frank schade aan haar huis
t'is te zeggen geheel de sint jans straat en
de markt Octaf Braat is ook beetje er van
geslagen geheel zijn molen afgebrand zijn
huis staat voor in te roken en hij zegt
ware het maar mijn huis alleen ten ware
nog niet zoo erg maar mijn molen
hij kan niets meer doen en zo veel graan
die er in gebrand is t'is schrikkelijk
als men dat al beziet wat er kapot

is in Thielt ik ben in Thielt voor eenige
dagen geweest maar met moeite om er te
geraken nu is het al beter nu vader
nogmaals mijn beste geluk wenschen
op al uwe wegen en hoop dat gansch de
familie het goed stelt ik van mijnen
kant ben voor de moment een beetje aan
het sukkelan door dat ik steenen in de
nieren heb en ik lijd er door en het is
moeilijk om ze te doen af komen nu
men moet fractie hebben maar het
is lastig nu zend ik vele complementen
voor gansch de familie en mijn
beste groeten voor u beiden

Tante Victorine

illustratie 19: Fragment uit brief van Victorine, oktober 1940

bron: familiearchief Jan Verhelst

Samengevat: Victorine was aangedaan door de oorlogsschade in Tiel, en begint problemen te krijgen met haar gezondheid in oktober 1940.

Als in april 1943 bij Fritz en Christine een tweede kindje wordt geboren, stuurt ze haar gelukwensen, maar tegelijk kondigt ze aan dat ze haar congé "mag" opnemen van Madame, om uit te zieken bij haar zuster Emmerance in Tielt.

die om over mijne gezondheid te spreken het
is niet bijzonder. Want voor de moment kan
ik bijna niet gaan ik gaat met eenen stok
en moet mij nog overal aan vast houden
om te kunnen gaan. 't is reeds 3 maanden
dat elbargewitte van Tante Emelie bij mij is
om mijn werk te helpen doen maar nu is het
al 6 weken dat ik niet meer kan beneden gaan
ze moeten mijn eten boven brengen geweld dat
ik lijd in mijne rug van steven die in de nieren
zitten en daardoor het rhumatism in de beenen
en ik kan hier tog alzo niet blijven zitten bij
vreemde menschen en Madame zegt dat ik
nu mijne congé mag nemen en dat ik mag
blijven tegen ik goed ben en als ik goed ben
mag weder komen en ik gaat met eenen
auto van 't roode kruis naar Thielt bij

Tante Emence tegen ik goed ben en denk
als ik in Thielt ben dat ik wel zal verbeteren
verleden jaar was ik ook niet goed en met in
Thielt te zijn was ik veel verbeterd en hier
geef ik u beiden mijne beste complementen
en eenen kus voor Goddelieven elbargewitte

Tante Victorine

illustratie 20: Fragment uit brief van Victorine, mei 1943
bron: familiearchief Jan Verhelst

7. Terug naar Tielt (1943-1949)

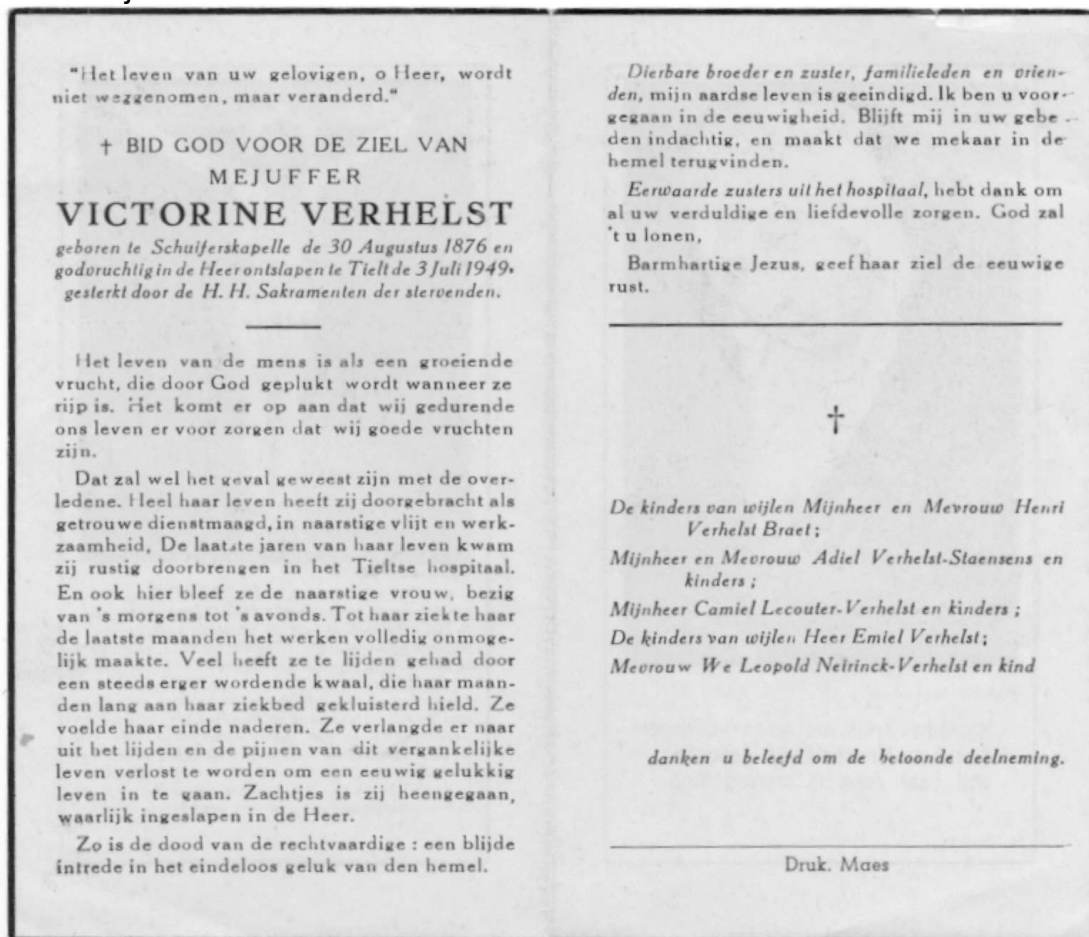
In 1943 voelt Victorine haar krachten verslappen, en geeft haar job door Marguerite Neyrinck, een 15-jarige dochter van haar zus Emilie. Zijzelf keert terug naar Tielt, en gaat inwonen bij haar zus Emmerance Verhelst en diens echtgenoot Camille Le Couter, die een café uitbaten in de Sint-Jansstraat 72. Hun zoon André Le Couter baat op dat ogenblik een motorzaak uit. Hij heeft het in de oorlogsjaren moeilijk.

Victorine wordt ingeschreven bij haar zus op 21/06/1943, en verhuist naar het bejaardenhuis van Tielt op 01/07/1945¹⁶.

Jacqueline Le Couter herinnert zich dat gravin Lippens Victorine eens wilde bezoeken:

"De gravin is eens bij ons thuis geweest, met chauffeur en ze kwam tante Victorine bezoeken. Het was juist op de verjaardag van mijn zus, en de gravin was verwonderd dat wij een dag in de week patisserie aten. Wij zegden dat het de verjaardag was van Monique en ze heeft enkele dagen later een boek laten bezorgen. Als tante Victorine bij mémé¹⁷ kwam, moesten wij op ons tellen passen, zij waande zich waarschijnlijk bij de kinders van de Familie Lippens."

In het bejaardenhuis is Victorine in 1949 overleden..

illustratie 21: bidprentje Victorine Verhelst (1949)

bron: familiearchief Jan Verhelst

¹⁶ Bron: bevolkingsregister Tielt, met dank aan Lucien Ailliet

¹⁷ Mémé: hiermee bedoelt Jacqueline wel degelijk Emmerance Verhelst, haar grootmoeder.

8. Victorine en de gezinnen van haar neven en nichten

Het valt ons op dat Victorine veel contacten heeft niet alleen met de gezinnen van haar broers en zussen, maar ook met de kinderen en hun gezinnen. Getuige daarvan de vele foto's, vooral van de jaren 1930 in haar fotoalbum, hier een bloemlezing.

illustratie 22: Victorine met Bertha Verhelst en dochter (+/-1938)
Iemand van de tak Adile

illustratie 23: Victorine met de oudste tweeling van Leon Verhelst (+/-1938)
Iemand van de tak Henri

illustratie 24: Antoinette Verhelst met echtgenoot en 3 zonen (+/-1942)
Iemand van de tak Emile
Hypollite De Voogt en Antoinette Verhelst, met Wilfried, Roger en Jan

9. Bijlagen

9.1 Stambomen werkgevers

9.1.1 Gegevens familie Peyralbe

De familie waar Victorine van 1904 tot 1916 verbleef.

Amédée Armand Lucien Eugène PEYRALBE, geboren op 8 december 1869, Bruxelles, Belgique, overleden op 9 februari 1940, Bruxelles, Belgique (leeftijd bij overlijden: 70 jaar oud).

Gehuwd op 3 oktober 1896, Blankenberge, WVL, Belgique, met Valentine DE CLERCQ, geboren op 23 april 1875, Blankenberge, WVL, Belgique, overleden, *en hun kinderen*:

- René PEYRALBE, geboren op 27 september 1897, Bruxelles, Belgique. Gehuwd met Germaine ROSSUM, geboren op 19 januari 1899, Bruxelles, Belgique.
- Suzanne PEYRALBE, geboren op 31 maart 1907, Bruxelles, Belgique.

Bron: <http://www.geneanet.org>

9.1.2 Gegevens familie De Béthune-Hesdigneul

Op <http://www.angelfire.com/realm/gotha/gotha/bethune.html> vindt men de volledige stamboom van dit adellijk geslacht. Hieruit nemen we het gezin, waar Victorine werkte tussen 1920 en 1934.

AUGUSTE Albert Ferdinand Marie Ghislain Pr de Béthune-Hesdigneul [title enrolled in Belgium 13 Jul 1932, by primogeniture] (Brussels 12 Sep 1868-Brussels 21 Mar 1933); m.1st Vierset-Barse 28 Jul 1891 Anne Baronne d'Overschie de Neerysche (Huccorgne 29 Oct 1871-Louvaine 8 Aug 1908); m.2d Neeryssche 23 Aug 1909 Marguerite de Neuchâtel (Louvaine 11 Jul 1886-Brussels 24 May 1945)

Éléonore Anne Marie Ghislaine (Ohey 12 Jul 1892-Brussels 1 Jul 1978); m.Brussels 29 Sep 1919 Romain Cte de Diesbach de Bellerocche (Hendecourt 5 Nov 1891-Hendecourt 24 Apr 1934)

Blanche Antonia Marie Ghislaine (Brussels 25 Feb 1895-Louvaine 26 Jan 1906)

ROBERT Antoine Louis Ferdinand Auguste Pr de Béthune-Hesdigneul (Louvaine 12 Dec 1900-Woluwe-St.-Lambert 26 Sep 1943); m.1st Brussels (civ) 19 Jul 1932 (rel) 20 Jul 1932 (div 1937) Elise Cragin Kay (New York 27 Apr 1910-Cannes 2 Feb 1968); m.2d Ohey 4 Nov 1939 Eugénie Ghislaine Liesse (b.Opprebais 26 Aug 1903)

Éliane Caroline Blanche Cécile Marie Ghislaine (Neerijse 20 Jun 1910-l'Epine, Vendée 28 Jun 1977); m.1st Ixelles 13 Jul 1934 (div 1947) Hervé Cte du Monceau de Bergendael (Ixelles 13 Apr 1910-Uccle 20 Jan 1977); m.2d Monaco 11 Aug 1947 Sten Peter van Sivers (Sundsvall, Sweden 14 Apr 1894-Noirmoutier 19__)

MAXIMILIEN Hector Arthur Auguste Marie Ghislain Pr de Béthune-Hesdigneul (Neerijse 18 Jul 1913-Brussels 16 Nov 1976); m.(civ) Tervuren 8 Oct 1955 (rel) Brussels 2 Nov 1955 Geneviève Husquin (Etampes 12 Feb 1914-Uccle 31 Oct 1997)

Op het ogenblik dat Victorine in dienst komt bij deze familie in 1920:

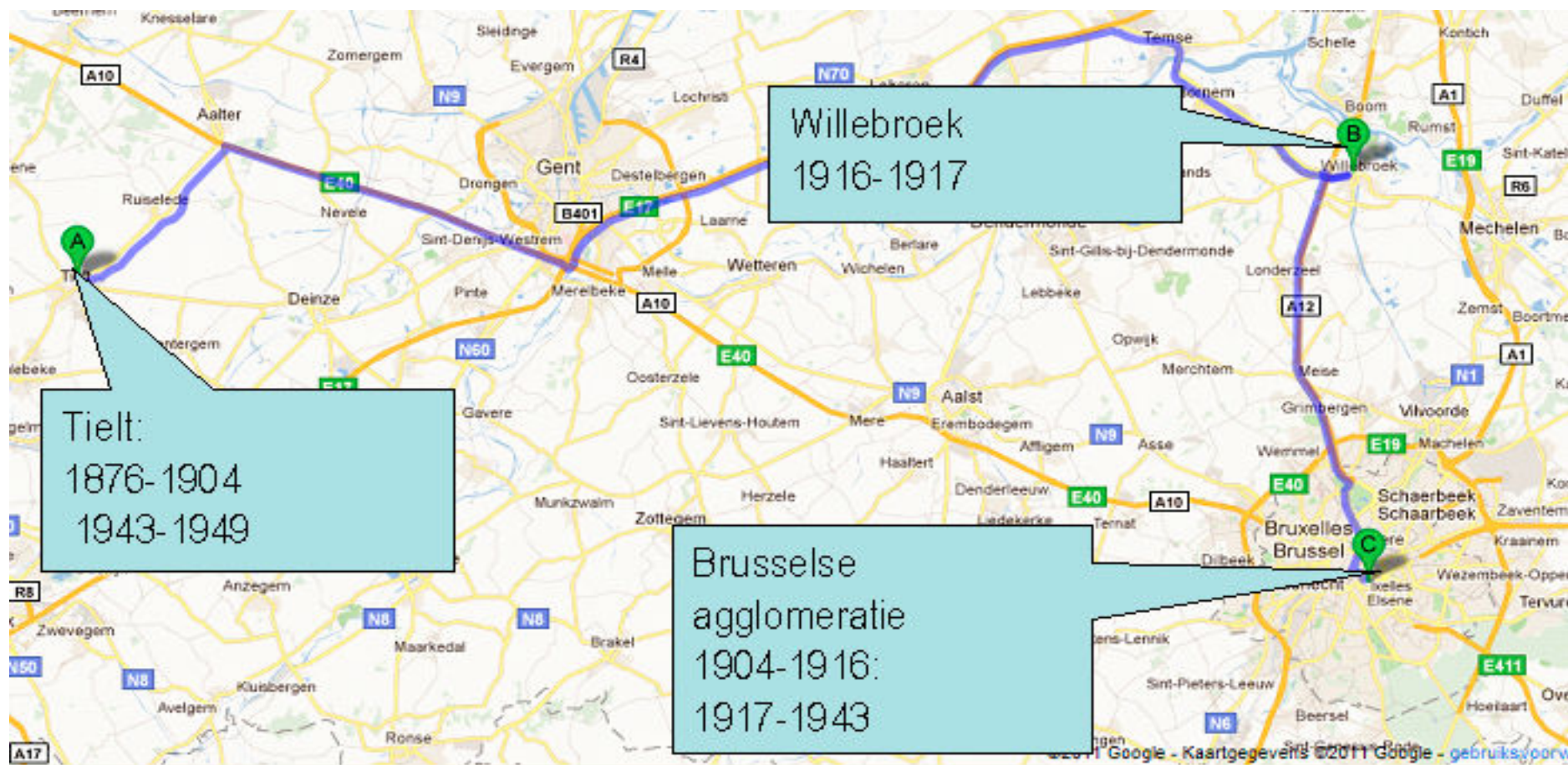
- is de graaf getrouwd met zijn tweede echtgenote,
- is zijn oudste dochter Eleonore reeds gehuwd,
- is Robert- zoon van de eerste echtgenote- twintig jaar oud, en woont nog onder het ouderlijk dak,
- zijn de kinderen Eliane tien jaar, en Maximilien zeven jaar oud. Deze twee zijn kinderen van de tweede echtgenote.

9.2 Adreswijzigingen van Victorine Verhelst

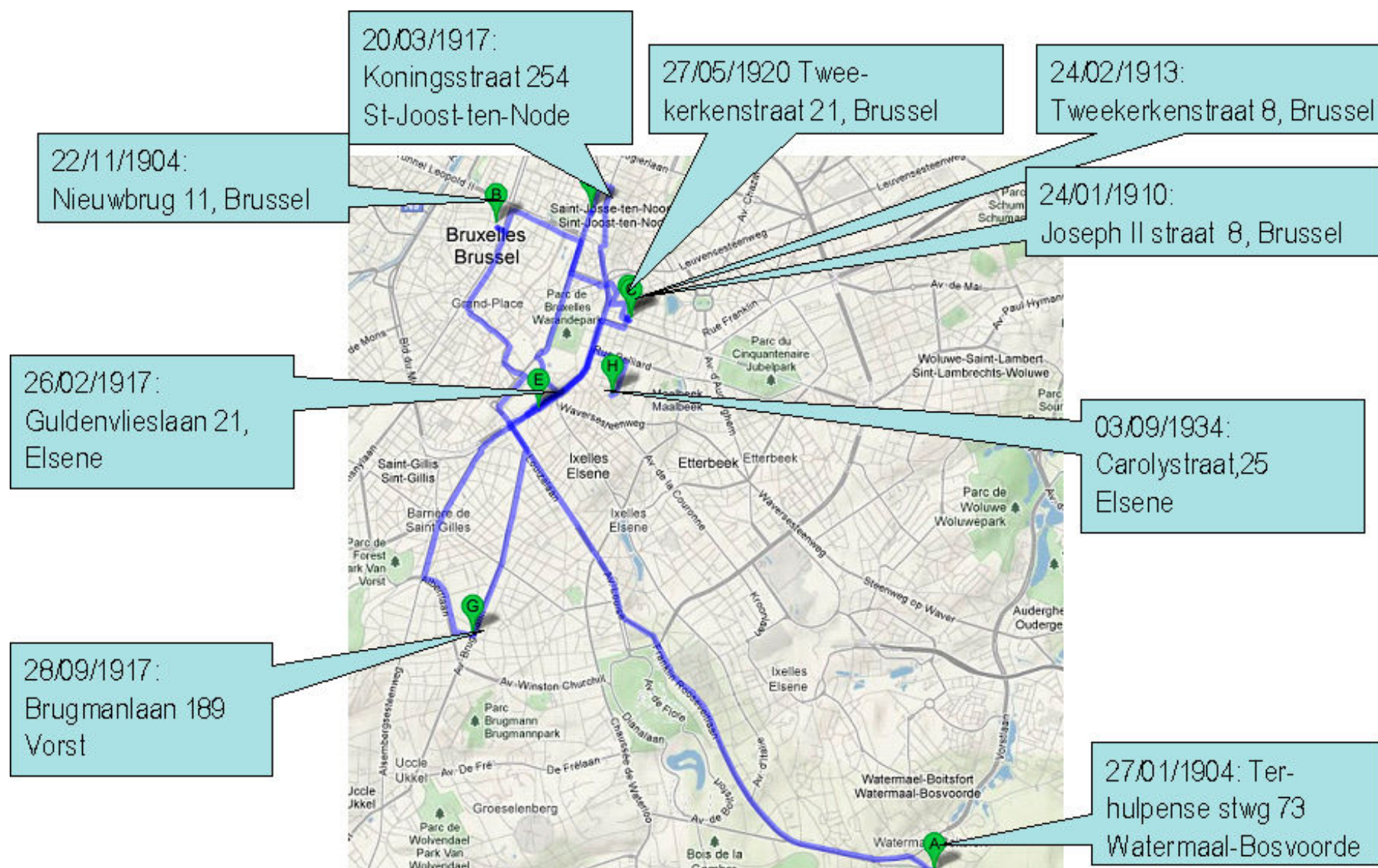
°Datum	Oud Adres		Nieuw Adres		bij	beroep	referentie
16-11-1898	Schuierskapelle		Tielt	Haeghoek 27	ouders	kantwerkster	bev Tielt (via Lucien Ailliet)
27-01-1904	Tielt	Haeghoek 37	Watermael-Boitsfort'	Chaussée de la Hulpen nr. 73.	Davidson-Hofer	naaister	Dienst bevolking watermaal bosvoorde
22-11-1904	Watermael-Boitsfort'	Chaussée de la Hulpen nr. 73.	Brussel	Pont Neuf , 11	Peyralbe	"servante"	Dienst bevolking watermaal bosvoorde
24-1-1910	Brussel	Pont Neuf , 11	Brussel	Rue Joseph II, 46	Peyralbe	servante	Bev Bru 1900 , vol P, folio 1141
24-02-1913	Brussel	Rue Joseph II, 46	Brussel	Rue des 2 Eglises 8	Peyralbe		Bev Bru 1910 vol X folio 1754
12-07-1916	Brussel	Rue des 2 Eglises 8	Willebroek	Dendermondse steenweg 34	Broer Henri		Bev Bru 1910 vol X folio 1754 Vicky Mertens, BS Willebroek
26/02/1917	Willebroek	Dendermondse steenweg 34	Elsene	Avenue Toison d'Or, 21			Vicky Mertens, BS Willebroek/Kathy Warnez, Elsene
20/03/1917	Elsene	Avenue Toison d'Or, 21	Sint Joost ten node	Rue Royale 254			Mail Diane Mees Vorst/ Kathy Warnez, Elsene
28-09-1917	Sint Joost ten node	Rue Royale 254	Vorst	avenue Brugmann 189		dienstmeisje	Mail Diane Mees Vorst ; Kathy Warnez, Elsene Bev Bru 1920
27-05-1920	Vorst	av Brugmann189	Brussel	Rue des 2 Eglises 21	Fam de Béthune-Hesdigneul	servante, femme de chambre (later)	Bev Bru 1920
03/09/1934	Brussel	Rue des 2 Eglises 21	Elsene	Carolystraat 25	Familie Lipens	gouvernante, femme de chambre	Bev Bru 1930
21/06/1943	Elsene	Carolystraat 25	Tielt	Rue Sint Jean 72	Emmerance, haar zus		Kathy Warnez, Elsene
01/07/1945	Tielt	Sint Jansstraat 72	Tielt	Deken Darraslaan	bejaardenhuis		Lucien Ailliet/ Jacqueline Le Couter

Bevolkingsregister Brussel: Bev Bru

illustratie 25: Inventaris adreswijzigingen Victorine Verhelst

illustratie 26: Kaart met situering adressen Victorine in België
bron: google maps

illustratie 27: Kaart met situering adressen in Brusselse agglomeratie
bron: google maps

10. Bronnen

10.1 Medewerkers

Dank aan allen die hieraan direct of indirect een steentje hebben bijgedragen:
Dank zij een toelating van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, konden we onderzoek doen in de archieven van de laatste 100 jaar, die anders gesloten zouden zijn.

Lucien	Ailliet	Tielt	FV medewerker Tielt, deed opzoekingen in het archief van Tielt.
	Archief stad	Brussel	Hier heb ik zelf opzoekingen mogen doen in de bevolkingsregisters, met hulp van de vriendelijke ambtenaren aanwezig
Mevr	De Marche	Watermaal-Bosvoorde	Gemeentelijk ambtenaar, bezorgde gegevens over Victorine in die gemeente
Jeannine	Heytens	Maldegem	Familielid, bezorgde foto's
Jacqueline	Le Couter	Tielt	Familielid, vertelde verhalen over Victorine
Diane	Mees	Vorst	Gemeentelijk ambtenaar, bezorgde gegevens over Victorine in die gemeente
Vicky	Mertens	Willebroek	Gemeentelijk ambtenaar, bezorgde gegevens over Victorine in die gemeente
Jacques	Naessens	Gent	Familielid, assisteerde in herkennen van mensen op oude familiefoto's
Hannes	Vanhauwaert	Tielt	Stadsarchivaris, bezorgde digitale kopie van de geboorteakte
Patrick	Vanhoucke	Brussel	Gaf tips hoe genealogisch onderzoek in Brussel te doen
Luc	Vanmessom	Tervuren	Gemeentelijk ambtenaar, bezorgde gegevens over Victorine in die gemeente
Greet	Verhelst	Oud-Turnhout	Mijn zus, taalkundig nazicht van deze tekst
Maria	Verhelst	Bornem	Familielid, vertelde verhalen over Victorine en bezorgde een foto
Thérèse	Verhelst	Gent	Familielid, assisteerde in herkennen van mensen op oude familiefoto's
Ward	Verhelst	Puurs-Kalfort	Familielid, bezorgde foto's en postkaarten
Kathy	Warnez	Elsene	Gemeentelijk ambtenaar, bezorgde gegevens over Victorine in die gemeente

10.2 Bibliografie

- **De Keyzer, Diane**, « Madame est servie, leven in dienst van adel en burgerij », uitgeverij Van Halewijck, Leuven, 1995.
- **Geeraerts**, (Editor) *“High Life de Belgique 1937”*, Geeraerts, Ixelles, 1937.
- **Gobyn, Ronny**, “Tielt na de grote crisis”, bijdrage tot de studie over transitie en stagnatie in Vlaanderen, 1862-1914. Licenciaatverhandeling R.U.G, 1978-1979, heruitgegeven door “de Roede van Tielt”.
- **Verhelst Jan**, “Henri Verhelst (1868-1922) en Mathilde Braet (1864-1940) 100 jaar getrouwd”, uitgave in eigen beheer, Mortselsel, 2002.
- **Verhelst Jan**, “Verhelsten uit Tielt emigreerden in de jaren twintig naar Detroit, Michigan”, uitgave in eigen beheer, Mortselsel, 2007.
- **Verhelst Jan**, *“De story van Adrienne Verhelst(1908-1991)”*, uitgave in eigen beheer, Mortselsel, 2011.